

NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2010-11-10
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 2725-10

KLAGANDE

Bäckegrube AB, 556170-7752
Box 2094
103 13 Stockholm

Ombud: Advokat **M.L.**
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Sveavägen 17, 11 tr
111 57 Stockholm

MOTPART

Länstyrelsen Västmanlands län
721 86 Västerås

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsens i Västmanlands län beslut den 4 maj 2010 i ärende nr 575-13871-07,
bilaga 1

SAKEN

Miljötekniska undersökningar

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att tidpunkten i föreläggandets första punkt ändras till den 15 april 2011 och tidpunkten i föreläggandets andra punkt ändras till den 13 april 2012.

Dok.Id 203621

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: nacka.tingsratt@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

YRKANDEN M.M.

Bäckegruve AB (bolaget) har överklagat länsstyrelsens beslut och i första hand yrkat att miljödomstolen ska upphäva föreläggandet. I andra hand har bolaget yrkat att ansvaret ska jämkas till 10% av undersökningskostnaderna. I tredje hand har bolaget yrkat att miljödomstolen ska fastställa att undersökningarna endast ska avse verkningarna av bedrivandet av anrikningsverket mellan 1960 och 1982. Bolaget har även yrkat att ett eventuellt föreläggande inte ska vara förenat med vite.

Som grund för sin talan har bolaget i huvudsak anfört följande.

Länsstyrelsen har förelagt bolaget att utföra miljötekniska undersökningar av ett ca 50 hektar stort område omfattande sju fastigheter. Enligt vad som framgår av handlingarna har det bedrivits gruvverksamhet i området sedan 1662. Hela området anges vara mer eller mindre förorenat av gruvavfall. På vissa ställen har gruvavfall (varp och sand) använts som fyllnadsmassor. På en av fastigheterna som bolaget förelagts att undersöka finns en kommunal avfallsdeponi som lades ner 1976.

Undersökningsområdet är en del av Riddarhytte gruvfält, ett av de äldsta malmfälten i Sverige, vilket historiskt sett varit av stor betydelse nationellt och regionalt. De undersökningar som bolaget förelagts att genomföra och bekosta ingår som en del av ett större regionalt projekt rörande undersökning av föroreningsituationen i anslutning till Nedre Skärsjön och Uggleforsån. Det är den samlade påverkan från Riddarhytte gruvfält som länsstyrelsen bedömer utgöra en stor risk för människors hälsa och miljön. För undersökning av andra områden inom Riddarhytte gruvfält som bedömts kunna påverka miljösituationen i Nedre Skärsjön och Uggleforsån har länsstyrelsen ansökt om finansiering via statliga medel. Länsstyrelsen har dock ansett att bolaget fullt ut ska åläggas att bekosta undersökningarna av den del av det historiska Riddarhytte gruvfält som utgörs av nyare delen av Myrbacksfältet. Bolaget anser att detta vare sig är rimligt eller skäligt i lagens mening.

Bolaget har sedan lång tid tillbaka inte någon verksamhetsanknytning till vare sig Riddarhyttan/Myrbacksfältet eller till gruvbranschen i övrigt. Bolaget bedriver verksamhet inom mediesektorn. Av ansvarsutredningen framgår att bolaget bedrev

gruvverksamhet på platsen mellan 1973 och 1982. Gruvdriften upphörde 1979 och verksamheten vid anrikningsverket upphörde 1982.

Av utredningen framgår att gruvverksamheten har bedrivits på platsen i över 330 år. Under sex av dessa år bedrev bolaget gruvverksamhet. Det framgår även att det fanns ett anrikningsverk långt innan Bäckeverket anlades 1960. Oavsett under hur lång tid anrikningsverksamhet bedrivits inom området kan det konstateras att bolaget endast bedrev verksamheten vid Bäckeverket under nio års tid fram till 1982 när bolaget upphörde med verksamheten.

Både gruvverksamhet och verksamhet vid anrikningsverket har dock pågått långt efter det att bolaget upphört med sin verksamhet 1982. Som exempel kan nämnas att Koncessionsnämnden för miljöskydd 1991 beviljade Berglings Malm & Mineral AB tillstånd att anrika 150 000 ton pegmatit per år vid Bäckegrubans anrikningsverk. Verksamheten avvecklades under 1998 av dåvarande verksamhetsutövaren North Cape Mineral AB. Gruvverksamheten kan dessutom komma att återupptas. Dannemora Mineral AB har erhållit undersökningstillstånd avseende prospektering av Riddarhyttan/Bäckegruban i syfte att undersöka förutsättningarna för att återuppta gruvbrytningen.

Det kan således konstateras att bolaget bedrev verksamhet vid Myrbacksfältet under ett knappt decennium på 1970-talet sett i relation till en gruvverksamhet som sträcker sig från mitten av 1600-talet ända in i nutid. Drygt 25 år efter nedläggningen har länsstyrelsen förelagt bolaget att undersöka nyare delen av Myrbacksfältet i sin helhet, vilket utöver lämningar från historisk gruvrelaterad verksamhet även omfattar en kommunal deponi som lades ner 1976. Till stöd för föreläggandet åberopar länsstyrelsen miljöbalkens bestämmelser om solidariskt efterbehandlingsansvar.

När bolaget upphörde med verksamheten 1982 fanns inte någon lagstiftning av innebörd att myndigheter retroaktivt kunde rikta efterbehandlingskrav mot tidigare utövare av en verksamhet. Sådana regler infördes först 1989 genom en ändring i 5 § miljöskyddslagen. Bestämmelser rörande solidariskt ansvar mellan olika

verksamhetsutövare infördes först 1999 med miljöbalken (MB). Lagrådet uttalade vid miljöbalkens tillkomst att reglernas tydligt retroaktiva och betungande karaktär innebär att rimliga krav på förutsebarhet knappast uppfylls för den, såsom för bolaget i förevarande fall, som tidigare utövat miljöfarlig verksamhet men upphört med verksamheten före införandet av de nya reglerna 1989.

Miljööverdomstolen har i några nyligen meddelade domar emellertid funnit att retroaktiviteten i miljöbalkens efterbehandlingsbestämmelser inte kan anses uppenbarligen strida mot grundlagens regler rörande retroaktiv lagstiftning (se t.ex. M 8538-08). Enligt bolaget bör dock reglernas tydligt betungande och retroaktiva karaktär beaktas vid en prövning av om kraven kan anses rimliga och skäliga eller om det finns anledning att sänka ansvaret helt eller delvis. (Det så kallade uppenbarhetsrekvisitet i laglighetsprövningsregeln 11 kap. 14 § regeringsformen föreslås bli upphävt den 1 januari 2011.)

Enligt bolaget kan det inte anses rimligt och skäligt att bolaget med tillämpning av tydligt retroaktiv betungande lagstiftning mer än 25 år efter det att bolaget upphört med sin mindre än tioåriga verksamhet och lämnat platsen ska hållas fullt ut ansvarigt för undersökningarna av verkningarna av både tidigare och senare verksamheter och verksamhetsutövare inom det område som benämns nyare delen av Myrbacksfältet och vars verksamhetshistoria sträcker sig över flera århundraden.

I ett antal nyligen avgjorda rättsfall från Miljööverdomstolen har även tidsfaktorns betydelse som jämningsgrund i efterbehandlingsmål blivit föremål för prövning (se t.ex. M 5664-09 och M 6231-09). Av denna praxis följer bland annat att något ansvar inte utkrävs för föroreningar som uppkommit före 1960. Noterbart är här att bolaget inte endast förelagts att undersöka verkningarna av den verksamhet bolaget bedrev mellan 1973 och 1982 utan att föreläggandet enligt sin lydelse och under åberopande av miljöbalkens regler om solidariskt ansvar, omfattar verkningarna av både tidigare och senare bedrivna verksamhet inom det ca 50 hektar stora området. Sett till området som helhet och dess långa verksamhetshistoria kan det konstateras att ansvaret för en eventuell framtida efterbehandling av området kommer att jämkas enligt 10 kap. 4 § MB. Verksamhetsutövarna kommer uppskattningsvis

tillsammans under inga förhållanden att hållas ansvariga för mer än 10–20% av efterbehandlingskostnaden med tillämpning av Miljööverdomstolens praxis. Av detta svarar bolaget i slutändan endast för en mindre andel. Även i ljuset av detta finns det på goda grunder skäl att ifrågasätta rimligheten i att utpeka bolaget som fullt ut ensamt ansvarigt för undersökningen av området i fråga.

Enligt 10 kap. 8 § MB ska bland annat jämningsregeln i 10 kap. 4 § MB även tillämpas i fråga om ansvaret för undersökningar av förorenade områden. Utöver tidsfaktorn ska även omständigheterna i övrigt beaktas. Bolaget menar att en sådan omständighet som ska beaktas är att det rör sig om tillämpning av betungande retroaktiv lagstiftning mot enskild vilken inte kunnat förutse eller förvänta sig krav på att utreda verkningarna av vare sig sin egen eller andras både tidigare och senare bedrivna verksamheter på platsen. Det måste även tas i beaktande att kraven framställs 25 år efter det att bolaget upphört med verksamheten och lämnat platsen.

Bolaget gör i första hand gällande att undersökningen av nyare delen av Myrbacksfältet bör finansieras med statliga medel på samma sätt som länsstyrelsen ansett bör gälla rörande Ridderhytte gruvfält i övrigt. Undersökningarna gäller primärt Ridderhytte gruvfälts samlade påverkan på miljön i Nedre Skärsjön och Uggleforsån. Det finns inte någon rimlig anledning att i detta sammanhang särskilt välja ut ett enskilt bolag som på 1970-talet bedrev verksamhet vid Myrbacksfältet under något tiotal år av malmfältets sammanlagt månghundraåriga historia. En sådan tillämpning kan knappast ha varit syftet bakom miljöbalkens bestämmelser rörande solidariskt ansvar. Föreläggandet bör av detta skäl upphävas i sin helhet.

I andra hand anser bolaget att förhållandena är sådana att undersökningsansvaret i detta fall bör jämkas enligt 10 kap. 4 § MB. Med hänsyn till att det rör sig om ett betungande krav som bolaget inte haft anledning att förvänta sig och som utfärdats med stöd av en tydligt retroaktiv lagstiftning samt med hänsyn till den långa tid som gått sedan bolaget lämnade platsen och med beaktande av att det bedrivits gruvverksamhet på undersökningsområdet under ca 350 år bör ansvaret skäligen fastställas till 10% av undersökningskostnaden.

Det bör här särskilt noteras att det i områden där gruvbrytning pågått under lång tid erfarenhetsmässigt ofta är äldre tiders avfall som medför de största konsekvenserna för miljön. Detta eftersom det legat tillgängligt för luftens syre och infiltrerande nederbörd under lång tid. Avfallets sulfider oxideras av syret och försurar den infiltrerande nederbörden, vilket innebär att metaller kan lakas ut i större utsträckning. Desto längre tid avfallet legat tillgängligt, desto större risk för att dessa processer är långt framskridna.

Finner miljödomstolen inte skäl att jämka ansvaret bör domstolen dock i vart fall fastställa att det skäligen endast är verkningarna från bedrivandet av anrikningsverket, i drift mellan 1960 och 1982 som det åligger bolaget att undersöka. Det saknas i övrigt helt laglig grund att ålägga bolaget att undersöka verkningarna från den kommunala deponin, bildemonteringen och andra miljöfarliga verksamheter inom området som bolaget aldrig bedrivit.

Det saknas skäl att förena föreläggandet vid vite. Föreläggandet är dessutom utformat så att om länsstyrelsen väljer att inte godkänna bolagets undersökningsplan enligt den första punkten och bolaget vill få saken prövad rättsligt så riskerar bolaget att ådömas vite på 500 000 kr enligt föreläggandets andra punkt. En sådan vitesreglering som frånhänder bolaget en möjlighet till rättslig prövning kan inte anses acceptabel.

DOMSKÄL

Tillämplig lag

Bestämmelserna i 10 kap. MB har ändrats den 1 augusti 2007. Av övergångsbestämmelserna framgår att äldre bestämmelser ska gälla i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007. Miljödomstolen konstaterar att eftersom det är fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp före den 1 augusti 2007 ska de äldre bestämmelserna tillämpas i målet. Hänvisningar till olika lagrum i 10 kap MB i fortsättningen avser alltså lagrummen i deras lydelse före den 1 augusti 2007.

Retroaktivitet

Miljöbalkens regler om efterbehandling utgår från miljöskyddslagens regler. I 5 § miljöskyddslagen fanns regler som både gällde förorenarens ansvar att förebygga och avhjälpa skador. En komplettering i 5 § tillkom 1989 om att skyldigheten att avhjälpa olägenheter kvarstår även efter det att verksamheten har upphört. Denna komplettering innebar enligt förarbeten inte att man införde en retroaktiv skyldighet utan endast ett förtydligande av gällande rätt (prop. 1987/88:85 s. 302). Enligt 8 § lagen om införande miljöbalken ska bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § MB tillämpas i ifråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten. Enligt praxis (se t.ex. MÖD 2010:11 Norra industriområdet) är denna reglering inte uppenbarligen oförenlig med grundlag varför domstol enligt 11 kap. 14 § regeringsformen inte får underlåta att tillämpa den.

Ansvar

Enligt 10 kap. 2 § MB kan både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare göras ansvariga för föroreningen och enligt 8 § i samma kapitel finns även motsvarande skyldighet för dessa att svara för kostnaden för de utredningar som behövs.

Länsstyrelsen har konstaterat att området är förorenat samt att 10 kap. MB är tillämpligt. Det har i målet inte framkommit något som ger anledning att frångå denna bedömning.

Flera verksamhetsutövare kan ha ett solidariskt ansvar för föroreningsskador. Detta förhållande utgör dock inte hinder mot att rikta ett föreläggande till en av flera solidariskt ansvariga verksamhetsutövare. Sistnämnda verksamhetsutövare kan senare med stöd av 20 kap. 2 § första stycket sjunde punkten MB föra talan om fördelning av det solidariska ansvaret.

I målet är ostridigt att bolaget bedrev verksamhet på platsen i nio år. Miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning att bolaget i egenskap av tidigare verksamhetsutövare är ansvarigt enligt 10 kap. MB.

Hur undersökningarna av övriga områden i närheten finansieras saknar betydelse i målet.

Inte heller den omständigheten att bolaget numera inte har någon verksamhetsanknytning till platsen eller branschen har betydelse i målet.

Med hänsyn till vad som anförts ovan ska yrkandet om att upphäva föreläggandet avslås.

Jämkning

Av 10 kap. 4 och 8 §§ MB framgår att ansvarets omfattning ska fastställas genom en skälighetsbedömning. En samlad bedömning ska göras av samtliga föreliggande omständigheter vilket kan leda till fullt eller jämkat ansvar. Vid bedömningen ska särskilt beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum samt om verksamheten har bedrivits på ett vid den tiden accepterat sätt.

I målet är det fråga om en skyldighet att vidta utredningar angående föroreningskadornas omfattning samt riskerna för människors hälsa och miljön. En eventuell jämkning kan bli aktuell vid fastställandet av det slutliga ansvaret för efterbehandling. (Jämför MÖD 2003:127 Arvamet, MÖD 2005:30 Klosters fabriker och MÖD 2010:17 Forsbacka bruk)

Miljödomstolen anser inte att det bolaget anför om att det är fråga om betungande retroaktiv lagstiftning eller att kraven framställs lång tid efter att bolaget upphört med verksamheten ger anledning till annan bedömning.

Med hänsyn till vad som anförts ovan ska därför yrkandet om att jämka ansvaret avslås.

Begränsning av utredningsansvaret

Enligt miljödomstolens bedömning finns inte heller skäl att begränsa utredningsansvaret till att avse verkningarna från bedrivandet av anrikningsverket i drift mellan 1960 och 1982. Det är mer lämpligt att ta ett samlat grepp på förorenings-situationen i området. (Jämför MÖD 2006:36 Balticgruppen och MÖD 2008:22 Volvo Powertrain) På grund härav ska även yrkandet om att begränsa utredningsansvaret till verkningarna från anrikningsverket avslås.

Vite

Vad gäller frågan om att förena föreläggandet med vite delar miljödomstolen länsstyrelsens bedömning. Av handlingar i målet framgår att bolaget inte varit intresserat av att genomföra frivilliga undersökningar. Det är fråga om ett föreläggande som tillgodoser ett viktigt allmänt intresse och snar rättelse är påkallad. Skäl finns därför att förena föreläggandet med vite.

En förutsättning för att vite ska kunna utdömas är att adressaten har haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Om länsstyrelsen inte godkänner bolagets undersökningsplan enligt föreläggandets första punkt eller godkänner den i ett sent skede har länsstyrelsen möjlighet att ändra tiden för fullgörelse i föreläggandets andra punkt. Om länsstyrelsen ansöker om utdömmande av vite ska domstolen pröva om bolaget haft möjlighet att följa föreläggandet. Föreläggandets utformning frånhänder därför inte bolaget möjlighet till rättslig prövning av föreläggandet.

Sammanfattning

På grund av det anförda ska det överklagade beslutet ändras endast såvitt avser tiderna för vidtagandet av de aktuella åtgärderna.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, bilaga 2

Överklagande ska inges till Nacka tingsrätt, miljödomstolen, senast den 1 december 2010 och ställas till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Torgil Melin

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Torgil Melin och miljörådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Linn Åkesson.

Datum
2010-05-04Diarienummer
575-13871-07MILJÖENHETEN
Anna-Lena Olsson
Miljöskyddshandläggare
Telefon 021-19 50 68
anna-lena.olsson@lansstyrelsen.seBäckegruve AB
Box 2094
103 13 Stockholm*Bilaga 1*K O P I A
NACKA TINGSRÄTT
Enhet 4
INKOM: 2010-06-01
MÅLN: M 2725-10
AKTBIL: 3
NACKA TINGSRÄTT*Delgivningskvitto*

Ink 2010-06-01

**Miljötekniska undersökningar av föroreningskadorna
orsakade av nyare delen av Myrbacksfältet**Akt... M 2725-10
Aktbil..... 3**Beslut**

Länsstyrelsen beslutar att förelägga Bäckegruve AB (556170-7752) att utföra miljötekniska undersökningar på fastigheterna Korphyttan 1:2 samt Riddarhyttan 1:111, 1:118, 1:155, 1:154, 1:156 och 1:109 enligt den avgränsning som framgår på bilagd kartbilaga.

Beslutet fattas med stöd av 26 kap 9, 21 och 22 §§ miljöbalken med hänvisning till 10 kap 2 och 4 §§ miljöbalken (i dess lydelse före den 1 augusti 2007).

Föreläggandet omfattar följande:

- 1 Senast den 2 september 2010 ska bolaget ha inlämnat en plan över undersökningarna till Länsstyrelsen för godkännande. Med stöd av 26 kap 14 § miljöbalken förenas föreläggandet i denna del med ett vite om 50 000 kronor.

Undersökningsplanen ska omfatta mark, grundvatten samt genomrinnande ytvatten inom nämnda fastigheter och ska som minst innehålla;

- a en situationsplan över området och lokalisering av provtagningspunkter
 - b beskrivning av hur undersökningarna ska genomföras för att resultatet ska bli statistiskt säkerställt
 - c provtagningsmetoder och analysprogram som anger vilka analysparametrar som ska utföras på prover från respektive punkt och provtagningsmedia
 - d hydrogeologiska undersökningar, avvägning av grundvattenytan samt kartläggning av grundvattnets strömningsriktning
 - e kvalitetsnivå och kritiska moment ur kvalitets- och miljösynpunkt.
- 2 Undersökningarna ska genomföras och resultatet redovisas till Länsstyrelsen senast den 1 april 2011. Föreläggandet förenas i denna del, med stöd av 26 kap 14 § miljöbalken, med ett vite om 500 000 kr.

Redovisningen ska som minst omfatta följande:

- a En beskrivning av valda metoder för provtagning i respektive media, beskrivning av utförda fältarbeten, jordlagerföljd i provgropar/borrningar, mät- och analysresultat, provpunkters läge, avvägda grundvattennivåer samt grundvattnets strömningsriktning.
- b En beskrivning av föroreningssituationen: föroreningarnas utbredning, översiktlig beräkning av volym förorenade massor, eventuella friklassade områden samt en bedömning av föroreningsspridningen.
- c Eventuella avvikelser från provtagningsplan.
- d Osäkerheter i undersökningarna och av resultatet.
- e En samlad riskbedömning och en översiktlig bedömning av åtgärdsbehovet. Bedömningen ska även innehålla ett motiverat förslag på riskklass för hela området alternativt uppdelat på delområden.

Syftet med undersökningarna

Det övergripande syftet med de miljötekniska undersökningarna ska vara att utreda omfattningen av föroreningsskadorna och riskerna för människors hälsa eller miljön.

Markundersökningen ska syfta till att konstatera föroreningar och avgränsa föroreningarnas spridning i yt- och djupled samt om möjligt friklassa delområden.

Grundvattenundersökningen ska syfta till att dels undersöka föroreningsförekomst i grundvattnet dels kartlägga föroreningarnas spridning.

Undersökningarna ska inte syfta till att kartlägga eventuella hälsokonsekvenser orsakade av motorcrossåkning.

Områdesbeskrivning

Myrbacksfältet ligger inom Riddarhytte malmfält och är beläget norr om Nedre Skärsjön i Skinnskattebergs kommun. Det nedlagda Bäckeverket ligger inom gruvområdet. Delar av Myrbacksfältet är fornminne och hela området Bäckegruvan-Östergruvan-Persgruvan omfattas av Kulturminnesvårdsprogram för Skinnskattebergs kommun. Permanentbostäder och fritidshus finns i omgivningen.

Området har huvudsakligen förorenats av gruvavfall. Upplag av anrikningssand och slagg finns inom området. De föroreningar som antas dominera föroreningssituationen är krom, kobolt, bly, kadmium, nickel, koppar, zink, kvicksilver och arsenik.

Ansvarsutredning

Tre bolag har genom tidigare verksamhet bidragit till föroreningsskadorna, Investment AB Kinnevik (556047-9742), Bäckegrube AB (556170-7752) och Uddeholm Kraft AB (556000-5539). Dessa bolag är solidariskt ansvariga att genomföra undersökningar. Ansvarsutredningen biläggs beslutet.

Kommunicering

Investment AB Kinnevik, Bäckegruve AB och Uddeholm Kraft AB har beretts tillfälle att yttra sig över den ansvarsutredning som Länsstyrelsen upprättat (Länsstyrelsen dnr 575-10147-09 samt 575-7691-06). Yttranden har inkommit den 11 oktober 2006 och den 12 februari 2010. Bolagen har vid kommunikeringen framfört att de inte är intresserade av att genomföra frivilliga undersökningar då ansvarsutredningen inte kunnat godtas av berörda parter.

Bolagen har bland annat framfört dels att det inte är konstaterat att området är förorenat, dels att ärendet rör upplag och deponier och enligt bolagen är därför 10 kap miljöbalken inte tillämpligt.

Länsstyrelsens bedömning

Tillämpning av 10 kap miljöbalken

Bäckegruve AB har i kommunikeringen av ansvarsutredningen framfört att 10 kap miljöbalken inte är tillämpligt, eftersom området i huvudsak utgörs av upplag (förvaringsfall).

Miljööverdomstolen har i två avgöranden M 6329-08 (Tudor) och M 8535-08 (Norra industriområdet) uttalat att en uppdelning i förvaringsfall (pågående miljöfarliga verksamheter) respektive föroreningsfall (förorenade områden) och som innebär att utfyllnadsområden kan vara att betrakta som förvaringsfall på vilka reglerna i 10 kap miljöbalken inte är tillämpliga, inte har något stöd i praxis. Tvärtom, uttalar Miljööverdomstolen, är dess avgörande MÖD 2008:11 exempel där domstolen funnit att mark innehållande avfall utgör ett förorenat område på vilket 10 kap är tillämpligt.

Med dagens kunskapsnivå om området bedömer Länsstyrelsen att de största miljö- och hälsoriskerna härrör från det material som har lagts upp från 1960-talet och framåt. Detta är dock ett antagande varför hela området behöver utredas.

I samband med inventering enligt Naturvårdsverkets metod analyserades gruvavfallet med fältinstrument. Analyserna påvisade förhöjda metallhalter. Vattenvårdsförbundet har genomfört vissa analyser av sedimenten i Nedre Skärsjön och dessa är framförallt förorenade med koppar.

En dricksvattenanalys från området visar att grundvattnet är otjänligt med anledning av halten arsenik.

Området har bedömts kunna innebära mycket stora risker för människors hälsa och miljön och tillhör riskklass ett enligt Naturvårdsverkets metod för inventering av förorenade områden.

Länsstyrelsen anser att med det som är känt om området torde det vara styrkt att området är förorenat samt med hänvisning till Miljööverdomstolens avgöranden att 10 kap miljöbalken därmed är tillämpligt.

Undersökningsbehov

Undersökningar är nödvändiga för att avgränsa föroreningsutbredningen och om möjligt friklassa delområden. Undersökningarna ska även ge underlag för att bedöma spridningen av föroreningar och riskerna för människors hälsa och miljön. Länsstyrelsens bedömning är att undersökningarna som minst behöver ha den omfattning som anges i beslutstexten.

Skälighetsbedömning

Ansvar för utredning av föroreningskadorna är solidariskt mellan Investment AB Kinnevik, Bäckegrube AB och Uddeholm Kraft AB. Den verksamhet som nu bedrivs inom området antas endast bidra i mindre omfattning till föroreningskadorna. Enligt 10 kap 6 § miljöbalken kan en tillsynsmyndighet välja att rikta ett föreläggande till en eller flera av tidigare verksamhetsutövare som har haft del i en föroreningskada. Länsstyrelsen har valt att rikta beslutet mot det bolag som haft den längsta drifttiden efter 1969.

Länsstyrelsen anser att omfattningen av undersökningarna enligt detta föreläggande är miljömässigt motiverad och kostnadsmässigt skälig. Praxis har utvisat att utrymmet för att jämka ansvaret vid undersökningar är litet, se bl a Miljööverdomstolens avgöranden i mål nr M 5338-04 (Klosterns fabriker) och M 816-05 (Balticgruppen).

Med anledning av områdets storlek och riskerna som misstänks med området anser Länsstyrelsen att det skäligt att kombinera föreläggandet med vite. Beloppet sätts till en storlek som ska förmå adressaten att följa föreläggandet.

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, miljödomstolen, enligt bilaga (formulär nr 6).

I ärendets slutliga handläggning har deltagit miljövardsdirektör Lise-Lotte Norin, beslutande, miljöskyddshandläggare Anna-Lena Olsson, föredragande, samt jurist Caroline Wall.

Lise-Lotte Norin

Anna-Lena Olsson

Bilagor

Karta över området
Ansvarsutredning för området kring Nedre Skärsjön (Lst dnr 575-10147-09)
Hur man överklagar